«امروز» در مورد ضرورت خودکفایی اقلام ضروری مورد نیاز مردم گزارش می دهد

افزایش قدرت بازدارندگی با خودکفایی در محصولات استراتژیک

امروز – لیلا زمانی

روزیکشنبه رئیس جمهور رشد ۲۲ درصدی تولید محصولات استراتژیک در ۲ سال گذشته را شایسته قدردانی دانســت و بر پیگیـــری خودکفایی اقلام ضروری مورد نیاز مردم از ســـوی وزارتخانه‌های اقتصادی تاکید کرد. اما کالاهای اســـتراتژیک چه هستند؟

مقدمه ای بر اهمیت کالاهای استراتژیک

یکی از عناصر متشکله در هر سیاست تجاری تعریف و تعیین کالاهای حســاس، اســتراتژیک و بعض خاص می باشد. در اغلب مذاکرات تجاری دو یا چندجانبه به ویژه مذاکرات تجاری ترجیحی معمولا کشورها برخی از کالاها را به دلیل حساسیت و اهمیت اقتصادی (در آمدی) یا اجتماعی و سیاسی (اشتغال) از جریان مذاکرات مستثنی می کنند و آنها را در فهرست کالاهای بدون ترجیحات و یا با ترجیحات و انعطاف پذیری های کمتر قرار می دهند. این فهرست معمولا فهرست منفی نامیده می شود.

در اغلب کشورهای جهان چه در گروه کشورهای توسعه یافته و چه در حال توسعه و چه در گروه کشورهای با کمترین درجه توســعه یافتگی اغلب از ابزار تعیین کالاهای حساس استفاده می کنند. به طور معمول و سنتی در طول رشد صنعتی بیشتر نقاط جهان، حمایت از کالاهای حساس از قلمرو کالاهای صنعتی به قلمرو کالاهای کشاورزی سوق پیدا کرده است و اغلب کالاهای حساس کشورها در همه گروهها را کالاهای کشاورزی تشکیل میدهند. ولی از آنجا که تا به امروز تعریف مشــخص و محدود کننده ای برای کالاهای حساس صورت نگرفته است و این خود کشورها هستند که بر حسب اهمیت و حساسیت کالاها آنها را جزء کالاهای حساس بر می شمارند، این کالاها می توانند شامل کالاهای صنعتی نیز باشند.

البته با توجه به ســابقه طولانی تر مذاکرات چندجانبه در ادوار مذاکراتی گوناگون ســازمان جهانی تجارت در جهت کاهش و حذف حمایت ها در بخش صنعت نسبت به بخش کشاورزی، عملا در کشــورهای توسعه یافته حمایت های آشکار کمتری نســبت به صنعت صورت می گیرد. همه گروه های کشوری می توانند در مذاکرات خود فهرستی از کالاهای حساس را تعیین کنند. البته در مذاکرات بین المللی چندجانبه، همچون مذاکرات «دور دوحه» که به «دستورالعمل توسعه دوحه» موسوم می باشد و از سال ۲۰۰۱ میلادی آغاز شده و همچنان ادامه دارد، موضوع کالاهای حساس مورد مذاکره قرار گرفت.

در «بســته چارچوب ژوئیه ۲۰۰۴» برای اولین بار مقرراتی در مورد انعطاف پذیری نسبت به کالاهای «حساس» و «خاص» به رسمیت شناخته شد. در حالی که همه گروه کشورها از توسعه یافته تا دارای کمترین درجه توسعه یافتگی می توانند از حق تعیین کالاهای حساس برخوردار شوند، تعیین «کالاهای خاص» تنها در اختیار کشــورهای در حال توسعه و با کمترین درجه توسعه یافتگی می باشد که می توانند در حوزه کشاورزی فهرستی از کالاها را نیز بر اساس معیارهایی چون «امنیت غذایی» «امنیت در آمد و معیشت زندگی» و «نیازهای توسعه روستایی» برگزینند.

در اجلاس های قبل از دور دوحه، کشــورهای در حال توسعه در مذاکرات کشاورزی رسما پیشنهادهایی را براساس سه رکن اصلی موافقتنامه کشاورزی یعنی (۱) دسترسی به بازار، (۲) حمایت داخلی و (۳) رقابت صادراتی ارائه دادند و در مورد هر یک از آنها خواستار رفتار ویژه و متفاوتی شدند. مفهوم محصولات استراتژیک نیز از میان همین مذاکرات برخاست.

البته مفهوم محصولات اســتراتژیک در میان کشــورهای درحال توسعه و توسعه یافته تا حدودی با یکدیگر متفاوت می باشــد، در حالی که برای کشورهای درحال توسعه محصولات مرتبط با امنیت غذایی و درآمــدی در این رده قرار می گیرند، برای کشــورهای توســعه یافته علاوه بر اینها هر آنچه که در یک موقعیت تهاجم نظامــی می تواند به قدرت دفاعی و ادامه مبارزه کمک کند نیز استراتژیک خوانده می شود. در برخی موارد نیز بر حســب سیاست های توسعه ای گزینش شده تعدادی از بخش ها استراتژیک شناخته شده و براساس نیازهای آن بخش برخی کالاها که جهت توسعه و رشد آن بخش ضروری شمرده می شوند نیز کالاهای استراتژیک محسوب می شوند. همانند آهن و فولاد که جهت صنایع مصنوعات ســاخته شده از آهن و فولاد (همچون اتومبیل، کشــتی، ســاختمان، . . .) نیز جزو محصولات و کالاهای استراتژیک شمرده می شوند.

تعریف دقیق کالای استراتژیک چیست؟

قبل از اینکه به تعریف کالای استراتژیک بپردازیم باید در مورد معنی و مفهوم استراتژیک صحبت کنیم. استراتژیک صفتی است که ریشــه آن کلمه استراتژی است و اگر در کنار کلمه ای قرار گیرد با خود بار معنایی دارای اهمیت، رفتاری بلندمدت و هدفمند دارد که نشانه هدفگذاری در بلندمدت دارد. در واقع هر کلمه ای که صفت اســـتراتژیک به خود گیرد، باید برای آن برنامه ریزی و یک هدفگذاری در بلندمدت داشت که نشان دهنده اهمیت آن موضوع خواهد بود. مثلا، مدیریت استراتژیک، برنامه ریزی استراتژیک، تفکر اســـتراتژیک، منابع اســـتراتژیک و کالای اســـتراتژیک نیز همگی از این دست عبارات هستند که صفت استراتژیک به خود گرفته اند.

کالای استراتژیک در واقع کالایی با ضریب اهمیت بالا است که باید برای آن یک برنامه ریزی بلندمدت انجام شود تا بتوان به اهداف کلانی در حوزه تأمین و عرضه دست پیدا کرد. کالاهای استراتژیک یا کالاهای راهبردی نیاز به یک برنامه ریزی جامع و هدفمند دارند که طبق آن باید استراتژی خاصی برای هر یک از گروه های کالایی انجام شود. تدوین استراتژی از اصول خاصی پیروی می کند که در مقالات دیگر درباره آن به تفصیل بحث نموده ایم.

انواع کالاهای استراتژیک

کالاهای اســـتراتژیک به دونوع کالاهای استراتژیک خاص و کالاهای استراتژیک حساس تقسیم بندی می شوند که در ادامه متن نیز به طور ویژه در مورد آن توضیح خواهیم داد.

کالاهای اســـتراتژیک خاص، کالاهایی هستند که کاربردی خـــاص دارند و باید به آنها به طور خاص توجه شـــود، زیرا آنها ویژگی هایی در خود دارند کـــه آن کالاها را از دیگر کالاهای معمول جدا می کند.

کالاهای استراتژیک حساس، کالاهایی هستند که برای مقاصد و کاربردهایی حساس مصرف می شوند؛ تأمین و عرضه کالاهای استراتژیک حساس باید به گونه ای باشد که حساسیت هایی را برای مصرف کنندگان ایجاد نکند؛ زیرا عدم دسترسی مصرف کننده به کالاهای استراتژیک حســاس می تواند پیامدهایی غیرقابل پیش بینی داشته باشند.

تعریف صنایع استراتژیک چیست؟

تعریف صنایع استراتژیک همچون کالاهای استراتژیک است و به صنایعی اتلاق می شود که باید یک سری اهداف کلان و بلندت تنظیم کرد و برای دستیابی و به آن اهداف، باید یک برنامه ریزی استراتژیک انجام داد و استراتژی های مختص آن را تدوین نمود. صنایع استراتژیک به احتمال خیلی قوی میتوانند میزبان کالاهای استراتژیک باشند ولی ممکن است صنعتی استراتژیک باشد ولی محصول آن استراتژیک نباشد و ماهیت خود آن صنعت، دارای اهمیت استراتژیک باشد.

صنایع اســـتراتژیک باید برای انها یک برنامه اســـتراتژیک و راهبردی تدوین شوند تا بتوانند در نهایت اهداف کلان و بلندمدت کشور را دنبال کنند. صنایع استراتژیک صنایعی هستند که می توانند نقش بسزایی در آینده یک کشور داشته باشند وسهم قابل توجهی از تولید ناخالص ملی را به خود اختصاص می دهند. معمولا صنایعی که بتوانند تأثیر زیادی در امنیت، آموزش و بهداشت داشته باشند، می توانند به عنوان صنایع استراتژیک محسوب شوند و از همین رو باید به آن توجهی راهبردی و اصولی داشت.

شاخص کالاهای استراتژیک در جهان

همه ســـازمان های بین المللی اقدام به ارائه ی شاخص های مختلف و متفاوت و در عین حال نزدیک به هم می نمایند که برای شناسایی و مشخص کردن کالاهای خاص مورد استفاده قرار می گیرند. ســـازمان کشاورزی و خواروبار ملل متحد برای شناسایی و معرفی کالاهای خاص بر اساس سه شاخص و معیار امنیت درآمد، معیشت زندگی و امنیت غذایی از شاخص های زیر بهره خواهد برد:

۱: درجه انتقال هزینه.
۲: تعیین نسبت کل محصول وارداتی به کل محصول مصرف شده از سوی مصرف کنندگان.
۳: تعیین نسبت منحرف شدن معیار به ضریب تغییرات قیمت و تولید و تامین محصول.
۴: تعیین کل محصولی که از طرف مصرف کنندگان به مصرف رسیده به کل محصول تولید شده.
۵: تعیین نسبت کالری سرانه که روزانه از محصول به کل کالری سرانه که روزانه مصرف خواهد شد.
۶: سهم کل خانواده مربوط به فعالیت ناشی از محصول.
۷: تغییر درآمد
۸: میزان سهم اشتغال در صنعت ناشی از محصول در کل نیروی کار
۹: میزان سهم اشتغال محصول از کل نیروی کار کشاورزی.
۱۰: تعیین سهم درآمد صرف شده از طریق یک محصول معین در سطح منطقه ای و ملی.
۱۱: تعیین درآمد تعرفه ای بدست آمده از محصول.
۱۲: تعیین نسبت قیمت های رشد محصول به قیمت های رشد منطقه‌ای.
۱۳: تعیین نسبت میزان واحدهای زراعی کشت محصول به تعداد همه مزارع.
۱۴: تعیین سهم فعالیت های اقتصادی محصول در کل تولید محصول کشاورزی روستایی در سطح منطقه ای و یا ملی.
۱۵: تعیین نسبت زمین های زیر کشت محصول به کل زمین هایی که زیر کشت رفته اند.
۱۶: رابطه هماهنگی مابین تولید داخلی و واردات.
۱۷: تعیین نسبت قیمت رشد جایگزین های وارداتی به قیمت رشد محصول وارداتی طرف مقابل یا رقیب.
۱۸: تعیین ظرفیت های مهمی به وجـــود آورنده ارزش افزوده محصول و رابطه های ایجاد شده حاصل از آن.

ویژگی کالاهای استراتژیک چیست؟

کالاهای استراتژیک دارای خصوصیات و ویژگی هایی می باشند که مهمترین آن ها داشتن ضریب اهمیت بالا برای کشورها می باشـــد. برای دســـتیابی به اهداف کلان در زمینه ی کالاهای استراتژیک لازم است یک برنامه ریزی بلند مدت انجام داد. معنی و مفهوم کلی این نوع کالاها در میان کشورها متفاوت است به همین دلیل بیان ویژگی های مشخص اندکی دشوار خواهد بود. مثلا کالاهای استراتژیک برای کشورهای در حال توسعه شامل محصولات و کالاهای مرتبط با غذا و دارو است. برای کشورهای توسعه یافته و پیشرفته علاوه بر محصولات غذایی و دارویی، هر چیزی که با موقعیت نظامی و تهاجمی در ارتباط باشد جزء کالاهای راهبردی می باشد. به طور کلی هر کالایی که دارای کاربردهای خاص و ویژه ای باشـــد و یا برای اهداف ویژه مورد استفاده قرار بگیرند در لیست کالاهای راهبردی و یا استراتژیک قرار خواهند گرفت.

ضرورت خودکفایی در محصولات کشاورزی استراتژیک

جنگ بین روسیه و اوکراین و کاهش تولید گندم و دانه‌های روغنی و نقصان صادرات از این کشورها و در نتیجه افزایش قیمت این محصولات در بازارهای جهانی ثابت کرد که خودکفایی در محصولات استراتژیک و به تعبیر رهبر معظم انقلاب اسلامی، تحقق «اقتصاد مقاومتی» ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است.

در واقع از آنجا که روسیه بزرگترین صادرکننده گندم و دومین تولیدکننـــده دانه‌های روغنی و اوکرایـــن نیز اولین تولیدکننده دانه‌های روغنی و سومین تولیدکننده گندم در جهان محسوب می‌شـــوند، این ماجرا سبب‌شـــده تا به‌رغم محدود بودن دامنه جنگ فیزیکی بین دو کشور، بازارهای جهانی با افزایش حدود ۷۰ درصدی قیمت گنـــدم و افزایش حدود ۳۰ درصدی قیمت دانه‌های روغنی مواجه شود.

قطعا این اولین و آخرین تکانه و شوکی نیست که با بروز یک جنگ ناخواسته بر اقتصاد جهان وارد می‌شود و هر واقعه دیگری (اعم از حوادث طبیعی مثل؛ سیل و زلزله و غیرطبیعی مثل؛ جنگ و اغتشاش در مقیاس بین‌المللی و حتی منطقه‌ای) می‌تواند چنین نتیجه‌ای را در موضوعات متفاوت و حتی با شدت بیشتر در پی داشته باشد. به‌عنوان مثال کافی است بر اثر جنگ بین دو کشور که نقش چندانی هم در تولید محصولات استراتژیک ندارند، راه‌های تبادل تجاری بین کشورها (مانند مسیرهای آبی) مسدود شود و یا بر اثر حوادث طبیعی مانند؛ طوفان و یا سرما و یخبندان، امکان انتقال این کالاها از تولیدکنندگان آن ســـلب شود تا تعادل بین عرضه و تقاضا برهم خورده و کشورها با مشکل تأمین این‌گونه محصولات مواجه شوند.

اما منظور از کالاهای استراتژیک چیست؟ کالاهای استراتژیک کالاهایی با ضریب اهمیت بالا هستند که جزو نیازهای ضروری و حیاتی کشورها محسوب می‌شوند و باید برای تأمین آنها یک برنامه‌ریزی مناسب و بلندمدت انجام شود تا خللی در روند عرضه به‌موقع آنها ایجاد نشود. این برنامه‌ریزی می‌تواند از طریق تولید مستقیم این محصولات و یا ایجاد وابستگی متقابل برای تبادل کالاهای مورد اشاره بین کشورها و یا سایر اقدامات مشابه عملیاتی و اجرایی شود.

البته محصولات استراتژیک فقط محدود به گندم و دانه‌های روغنی نمی‌شود و متناسب با شرایط کشورها، سایر محصولات کشاورزی مانند؛ جو، برنج، گوشت و مواد پروتئینی و همچنین علوفه و نهاده‌هـــای دامی و حتی برخی از محصولات صنعتی ضروری مانند؛ ماشین‌آلات و تجهیزات صنعتی و کشاورزی یا وســـایل ترابری هوایی، دریایی و زمینی و یا سوخت و امثال آن را نیز در برمی‌گیرد. اما طبیعی اســـت که در بین همه کالاهای استراتژیک، محصولات کشـــاورزی که تأمین‌کننده نیاز اولیه جوامع یعنی خوراک انســـان و دام و طیور هستند، از اهمیت به مراتب بیشتری برخوردارند. درست به همین دلیل است که رهبر معظم انقلاب اسلامی (دامت برکاته) از سال‌ها پیش تاکنون بر ضرورت تحقق «طرح راهبردی اقتصاد مقاومتی» تأکید دارند. در واقع با تحقق این طرح است که می‌توان اطمینان داشت کشور در مواجهه با چنین حوادثی دستخوش عوارض و پیامدهای منفی و مخرب آن نخواهد شد.

خوشبختانه ایران اسلامی با عنایت الهی و با اتکاء به نیروهای درونزا، در مورد تأمین بسیاری از اقلام صنعتی و به‌خصوص تأمین سوخت موردنیاز خود مشکلی ندارد و در زمینه تأمین گاز و تولید بسیاری از فرآورده‌های نفتی کاملاً به خودکفایی رسیده است.

در مورد محصولات کشاورزی نیز کارشناسان ذی‌ربط بر این باورند که کشور ما به‌رغم کاهش بارندگی‌ها در سال‌های اخیر، همچنان مستعد خودکفایی در تولید محصولات مورد اشاره از جمله گندم، جو، برنج، دانه‌های روغنی، گوشت و مواد پروتئینی و نیز نهاده‌های دامی است و این خواسته‌ای است که در مورد گندم چندین بار در مقاطع مختلف محقق شده است.

بنابراین؛ برای دستیابی به این هدف فقط کافی است که همه ما (اعم از تولیدکننده، واردکننده، توزیع کننده و مصرف کننده) باور کنیم و با حمایت دولت محترم و عنایت به ظرفیت‌های فراوانی کـــه در اختیار داریم، بخواهیـــم و اراده کنیم و برای تحقق آن برنامه‌ریزی نموده و عملاً اقدام نماییم.

بدیهی اســـت که خودکفایی در این محصولات (محصولات اســـتراتژیک) باعث کاهـــش آســـیب‌پذیرها و افزایش قدرت بازدارندگی و تاب‌آوری کشـــور در برابر انواع تهدیدات طبیعی و غیرطبیعی (به‌ویژه تهدیدات خارجی) می‌شـــود و این همان مفهومی است که اکنون «اقتصاد مقاومتی» نام گرفته و از ابتدای انقلاب تاکنون در ردیف مطالبات اصلی امامین انقلاب اسلامی قرار داشته و دارد.

حمایت از تولید و بومی‌سازی محصولات فناوری اطلاعات؛ از شعار تا واقعیت

در روند بلوغ یک شـــرکت تامین کننده تجهیزات سخت‌افزاری در بازار فناوری اطلاعات و ارتباطات حرکت به سمت اختصاصی سازی و یکپارچه سازی و تولید محصولات خود روندی طبیعی و منطقی است.

با رشد اشراف شرکت‌های تامین کننده تجهیزات سخت‌افزاری در بازار فناوری اطلاعات و ارتباطات، به مشخصات فنی و مختصات تجهیزاتی که ارایه می دهند، عواملی چون افزایش حجم گردش کالا و نیاز به اختصاصی سازی و کاهش قیمت تمام شده محصولات و تمایل به کنترل بیشتر بر روی محصولات قابل عرضه، علاقه شرکتهای تامین کننده برای ورود به عرصه تولید را افزایش می دهند.

محمد متشرعی– عضو هیات مدیره نصر تهران و رئیس کمیسیون تجهیزات فناوری خرده فروشی و پرداخت – در این باره اظهار کرد: امروزه از منظر جهانی، ســـه عامل طی سه سال اخیر باعث شده زنجیره تامین اقلام فناوری اطلاعات با چالش جدی روبرو شود. همه‌گیری کرونا، اختلافات تجاری چین و آمریکا و جنگ اوکراین عواملی است که باعث شده کسری قطعات الکترونیک (تراشه) در سطح دنیا باعث طولانی شدن زمان تحویل عمده تجهیزات زیرساخت‌های فناوری اطلاعات شود.

وی افزود: در حال حاضر کالاهایی که شاید زمانی با شرایط تحویل فوری در دنیا قابل تامین بود، امروزه تا شش ماه هم طول می کشد تا تحویل شود. این امر باعث می شود تامین کنندگان به فکر ورود به فرآیند تولید افتاده و با کنترل بخشی از زنجیره تامین قطعات، مشکلات طولانی شدن زمان های تحویل را کاهش دهند. وجود نیروی کار ارزان، انرژی ارزان، برخی قوانین حمایتی دولت و استقبال حاکمیت از تولید و بومی سازی در حوزه فناوری اطلاعات طی سه سال اخیر انگیزه بیشتری برای حرکت به سمت تولید این محصولات در ایران بوده است.

متشـــرعی در ادامه سخنانش تشریح کرد: نهادهای مختلف حاکمیتی تلاش کرده‌اند با وضع قوانین، سیاست‌گذاری کلان، لحاظ عبارت «تولید» در شعار سال و دیگر اقدامات قانونی باعث سرعت بخشیدن به رشد تولید در کشور شوند؛ تصویب قانون «حداکثر حمایت از توان تولید داخل و بومی‌سازی»، شاید مهمترین اقدام قانونگذار در این خصوص طی سال های اخیر بوده است، اما در این میان سوال مطرح می‌شود آیا حمایت‌های همه‌جانبه دولت که تبلیغات وسیعی نیز بر روی آن صورت می‌گیرد باعث تبلور و رشد تولید در این صنعت گردیده است؟

عضو هیات مدیره نصر تهران درباره تاثیر حمایت‌های دولت از توسعه تولید و بومی‌سازی تا امروز در رشد قابل توجه در حوزه تولید تجهیزات فناوری اطلاعات، تصریح کرد: عمده حمایت‌های پیش بینی شده در قوانین بالا دستی به درستی یا به‌صورت کامل اجرا نمی‌شـــوند. مواردی مثل معافیت مالیاتی یا تخفیف در هزینه‌های بیمه تامین اجتماعی برای حضور شرکت‌های تولید کننده در مناطق آزاد و ویژه اقتصادی متوقف شده است. محاسبه درآمد قابل کسر از مالیات تکلیفی بابت فروش کالای تولیدی عمدتا برای شرکتها پیچیده است و مورد قبول ممیزان مالیاتی نیست و کمتر برای تولید کنندگان کوچک و متوسط قابل دسترسی است.

متشرعی با اعتقاد به اینکه شرایط تسهیلات بانکی نیز مطلوب نیست و برخلاف ادعای برخی بانک‌ها، اخذ تسهیلات حمایتی برای تولید روندی بسیار پیچیده و طولانی داشته و برای بسیاری فعالان این حوزه غیر ممکن است، گفت که عموما بانک‌ها و صندوق‌های حمایتی، تسهیلاتی برای احداث و آغاز به کار کارخانه‌ها نمی‌دهند و تسهیلاتی هم که برای طرح‌های توسعه‌ای یا سرمایه در گردش ارایه می کنند شامل روند طولانی ممیزی و کارشناسی است که شاید بیش از یک سال طول بکشد و یا در نهایت با سود بانکی تمام شده بسیار بالا معادل وام‌های دیگر به دست تولید کننده می‌رسد که توجیح اقتصادی دریافت آن وام را منتفی می‌سازد.

وی ادامـــه داد: در برخی پارک‌های فناوری یا مناطق صنعتی و ویژه اقتصادی دولت امکاناتی جهت دسترسی آسان به زمین برای راه‌اندازی سایت تولیدی در اختیار علاقمندان قرار می‌دهد ولی چون تامین محل فعالیت صرفا بخش اندکی از هزینه و سرمایه مورد نیاز آغاز فعالیت تولیدی را شامل میگردد عموما با اقبال شرکتها روبرونیست.

متشرعی با تأکید بر این که برخی قوانین دست و پاگیر و قدیمی در حوزه محاسبه میزان عمق تولید و صدور گواهی استاندارد و غیره بعضا انرژی فعالین تولید را به ســـمت بروکراسی و اتلاف منابع سوق می‌دهد، اظهار کرد: مقرر بوده بخشی از حمایت‌های دولت در قالب اصلاحات تعرفه‌ای برای اقلام وارداتی اعمال شود. هم‌اکنون فرمول یکسان و مشخصی برای این موضوع وجود ندارد و در وزارت صمت دفاتر کل تخصصی جهت بررسی وجود مشابه تولید داخل هر گروه از کالا وجود دارد که پس از بررسی و احصاء موضوع، پیشنهاد خود را برای افزایش تعرفه واردات اقلام ساخته شده به سازمان توسعه تجارت ارایه می‌دهند و ممکن است محدودیت‌هایی برای کالاهایی که مشابه تولید داخل دارند، در خصوص واردات آنها اعمال کنند که تصمیم گیری آن عمدتا بسته به سیاست‌های رگولاتور بخشی دارد. این سیاست‌ها بعضا به رشد تولید و انتقال دانش و ایجاد عمق فناورانه منجر نشده، بلکه گاهی باعث رکود یا توقف کشش در بازار هدف شده است.

عضو هیات مدیره نصر تهران ادامه داد: حمایت از تولید داخل اگر بدون برنامه با سیاست‌های کوتاه مدت و مقطعی پیاده شود نه تنها به رشد تولید کمکی نمی کند بلکه باعث انحصار می‌شود. همچنین سیاست‌گذاری میان مدت و بلند مدت هوشمندانه می‌تواند باعث افزایش عرضه کنندگان هر کالا، افزایش رقابت، ارتقا کیفیت و کاهش قیمت و در نهایت رشد تولید داخل و انتفاع مصرف کنندگان نهایی شود.

وی در ادامه تشریح کرد: در حوزه قوانین حمایتی نیز، طبق نص قانون حداکثر حمایت از توان تولید داخل و بومی سازی، همه نهادها و سازمانهای که از بودجه عمومی کشور استفاده می کنند ملزم شده‌اند که اگر کالایی که قصد خرید آنرا دارند، مشابه تولید داخلی داشته باشد، حتما نسخه بومی و داخلی آنرا بخرند. این قانون بعضا جرایم سختی نیز برای مقام سازمان‌هایی که این موضوع را رعایت نکنند از قبیل انفصال موقت و دائم از خدمت دولتی و حتی حبس درنظر گرفته است ولی در حال حاضر با دقت و به طور کامل و کارشناسانه اجرا نمی‌شود.

متشرعی با بیان اینکه یکی از مشکلات حال حاضر در خصوص سیاست‌گذاری «تولید»، برداشتهای ناهمگون و حتی متناقض از این عبارت است، اظهار کرد: در زبان جهانی صنعت (Industry Terminology) عبارات مختلفی از جملـــه Assembly Line، Manufacturing، Production یا System Integration برای «تولید» استفاده می‌شود که شرایط و سطوح مختلفی از تولید را نشان می‌دهد. در حال حاضر در کشور ما تلقی واحدی از عبارت «تولید» میان ذینفعان صنعت و رگولاتور وجود ندارد و این خود باعث بروز سوء برداشت‌ها و انحراف برنامه‌های حمایتی می‌شود. از دید وزارت صنعت، معدن و

تجارت، هر شخصیت حقیقی یا حقوقی که فضایی استاندارد برای تولید محیا کرده، مواد اولیه آنرا تامین، با استفاده از ابزارها و منابع انسانی محصولی را از طریق یکی از روشهای فوق ارایه کند «تولید کننده» تلقی و برایش «پروانه بهره‌برداری صنعتی» صادر می‌شود.

این عضو هیات مدیره نصر تهران در ادامه صحبت‌هایش گفت: اینکه دارنده پروانه با چه عمقی به تولید ورود کرده، چقدر در حوزه تحقیق و توسعه، مهندسی، مدیریت زنجیره تامین، کنترل کیفیت و غیره سرمایه گذاری و اقدام کرده است، در صدور پروانه تولید موثر نیست. اما عموما نهادهای حمایتی برای اعطای هرگونه تسهیلات یا بررسی شرایط قانون حمایت از تولید داخل و دیگر ابزارهای حاکمیتی در حمایت از تولید به موارد فنی و عمق تولید شرکتها ورود نموده و فرآیندهای کارشناسی مختص خود دارند. امروز مشکلات متعددی علاوه بر رکود اقتصادی و تحریمهای جهانی گریبانگیر تولیدکنندگان این حوزه‌است.

وی معتقد است در حال حاضر چه واردکنندگان چه تولید کنندگان تجهیزات سخت‌افزاری با مشکلات عدیده‌ای روبرو هستند. از مشکلات عمومی با سازمان امور مالیاتی و تامین اجتماعی تا مشکلات اختصاصی در حوزه تامین ارز و گمرک و لجستیک جهانی. بنابراین مشکلات این شرکت ها در قالب چهار گروه دسته بندی می‌شود.

متشرعی درباره مشکلات عمومی در حوزه مالیات و بیمه گفت: بسیاری شرکت‌ها از طریق نگهداری دفاتر رسمی ثبت حساب‌ها و نرم‌افزارهای مالی، نسبت به ارایه اطلاعات درآمدی و اظهارنامه مالیاتی ســـالیانه به اداره دارایی اقدام می‌کنند. در ایران، ابراز درآمد هیچ فعال اقتصادی بر مبنای خود اظهاری پذیرفته نمی‌شود و همه شرکت‌ها مستلزم به طی روال ممیزی و بررسی دفاتر و اسناد مالی توسط کارشناسان اداره دارایی هستند. این در حالی است که در اکثر کشورهای توسعه یافته، مبنای اخذ مالیات خوداظهاری مودیان بوده و صرفا در شرایط و موارد خاص و معدودی سازمان دریافت کننده مالیات به روال ممیزی ورود می کنند که شاید کمتر از ۵ درصد مودیان را شامل شود.

وی تأکید کرد: همین امر موجب می‌شـــود در بسیاری موارد اعمال سلیقه یا فشارهای خارج از بخشنامه‌ها و قوانین مالیاتی باعث اجحاف به مودی و تضییع حقوق ایشان در پرداخت مالیات شود. برخی کارشناسان اداره دارایی بعضا بدون ارایه دلیل مدقن یا فرمول مشخص، نسبت به محاسبه مالیات‌هایی حتی بیش از کل درآمد آن سال مودی اقدام می کنند و بررسی مجدد و حتی اصلاح اشتباهات محاســـباتی را به هیات‌های حل اختلاف ارجاع می‌دهند. این در حالی است که در مواردی خود ممیزین دارایی نیز به شـــرکت‌ها اعلام می کنند مجبورند عدد مشخصی مالیات از طریق مودیان خود برای دولت دریافت کنند و بنابراین تا جای ممکن مالیات بیشتری (حتی با علم بر نقض قوانین موضوعه) از شرکتها مطالبه می کنند. بنابراین روند اعتراض به مالیات محاسبه شده بسیار زمانبر و طولانی است و در بسیاری موارد هم اعتراض به محاسبه مالیات باعث عصبانیت واحد ممیزی مربوطه و لجبازی و عدم همکاری در مراحل بعدی می‌شود.

طبق گفته این عضو هیات مدیره نصر تهران فرآیند اعتراض قانونی به مالیات محاسبه شده شاید سال‌ها به طول انجامد و دولت در این دوره با بهانه عدم قطعیت مالیات سال‌های قبل هیچگونه تاییدیه یا خدماتی به مودی ارایه نمی کنند. عدم تمدید پروانه کسب، عدم تمدید پروانه تولید، عدم تمدید کارت بازرگانی، عدم صدور ضمانتنامه بانکی، عدم اعطای تســـهیلات از مواردی است که در صورت عدم قطعیت مبلغ مالیات با پرهیز از صدور گواهی ماده ۱۸۶ مالیاتی برای مودی با آنها روبرو می‌شویم. عملا سازمان اداره مالیاتی با اجحاف در محاسبه مالیات، مودی را به مسیری هدایت می کند که در صورت اعتراض مجبور به توقف فعالیت تولیدی شده و ناچار به پذیرش و تمکین مبلغ مطالبه شده شود.

متشرعی در ادامه سخنانش تشریح کرد: در سازمان تامین اجتماعی نیز بعضا برخورد قهری و یکجانبه حتی سختگیرانه‌تر از اداره امور مالیاتی می‌شود. سختی‌ها و فشارهای غیرقانونی به شرکت‌ها در فرآیندهای ممیزی تامین اجتماعی و صدور مفاصا حساب قراردادهای آنها از عمده موانع توسعه کسب و کارها در ایران است؛ یک نمونه آن تفسیر این سازمان از مفاد ماده ۳۸ قانون تامین اجتماعی است که طی سالیان اخیر تغییر و تشدید داشته است.

وی افزود: در این ماده گفته شـــده ســـازمان تامین اجتماعـــی می‌تواند برای قراردادهای مقاطعه‌کاری و پیمانکاری که ماهیت کارگاه‌های موقت یا پروژه‌محور دارند، و عمدتا از نیروهای موقت (روزمزد) برای اجرای پیمان استفاده می‌کنند و امکان پرداخت حق بیمه ثابت برای آنها میسر نیست، درصدی از مبلغ کل قرارداد را (بین ۷۸ تا ۱۶۶۷ درصد از مبلغ کل) جهت پوشش هزینه‌های بیمه درمانی و بازنشستگی ایشان از شرکت‌ها دریافت کنند.

متشرعی با بیان این که سازمان تامین اجتماعی بعضا عددی به‌عنوان درصد جریمه برای «همه» قراردادها اعم از خدمات پیمانکاری و مقاطعه کاری یا حتی صرفا فروش فاکتوری سخت‌افزار یا نرم‌افزار از شرکت‌ها مطالبه می کند، تصریح کرد: این جریمه حتی از شرکت‌هایی دریافت می‌شود که برای سایت تولید خود کد کارگاهی بیمه دریافت کرده، برای کلیه پرسنل خود ماهانه حق بیمه تامین اجتماعی پرداخت کرده و دارای دفاتر مالی رسمی و گزارشات حسابرسی تایید شده هستند.

او تأکید کرد: مجددا در این سازمان نیز روند اعتراض به حق بیمه‌ای که اشتباه مطالبه شده بســـیار سخت و زمانبر بوده و باعث توقف ارایه هرگونه خدمات به شرکت‌ها می‌شـــود که آنها را به تمکین به پرداخت مبالغ غیر قانونی با توقف فعالیت تا تعیین تکلیف بدهی ناچار کند. این موارد تنها بخشی از رفتارهای خارج از بخشنامه‌ها و فراقانونی این دو نهاد در مطالبه مقادیر بیشتر از حقوق قانونی آنها از کسب و کارهاست که ورود به جزییات کلیه موارد از این دست از حوصله این بحث خارج است.

آخرین اخبار و تحلیل روز اقتصادی را در پایگاه اینترنتی روزنامه امروز بخوانید
WWW.TODAYONLINE.IR

اخبار کوتاه

در دیدار مسئولان دو کشور مطرح شد:

گسترش همکاری ایران و ژاپن در زمینه تحول دیجیتال

محورهای همکاری در حوزه تحول دیجیتال و دولت هوشمند در دیدار مشترکی در توکیو میان تارو کونو، وزیر تحول دیجیتال ژاپن و محمد خوانساری، معاون وزیر ارتباطات مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت.

به نقل از سازمان فناوری اطلاعات ایران، دکتر خوانساری، در این دیدار ضمن تقدیر از میزبانی مناسب کشور ژاپن در برگزاری اجلاس حکمرانی اینترنت، بر حفظ حق حاکمیت کشورها در فضای مجازی و لزوم مشارکت فعال دولت‌ها در روندهای مرتبط با حکمرانی اینترنت تاکید کردند. وی ضمن یادآوری ســـوابق طولانی روابط دو کشور، اظهار داشت: سیاست اصولی جمهوری اسلامی ایران، تحکیم روابط مبتنی بر احترام متقابل با کشورهای شرق آسیا از جمله ژاپن است. به گفته وی، در طول ســـال‌های متوالی، روابـــط ایران و ژاپن در حوزه‌های مختلف اقتصادی، تجاری، فناورانه و فرهنگی تعمیق یافته اســـت. رئیس سازمان فناوری اطلاعات ایران در این دیدار، به ملاقات ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران با فومیو کیشیدا، نخست وزیر ژاپن در حاشیه اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل و تاکید دو طرف بر گسترش مناسبات فیمابین میان دو کشور تاکید کرد. همچنین وی گفت: گرچه به دلیل تحریم‌های ظالمانه علیه ایران، روابط دو کشور بخصوص در حوزه اقتصادی و تجاری کاهش یافته است؛ اما فضای همکاری رو به رشد است و راه برای تبادل تجربیات در زمینه‌های مختلف به ویژه تحول دیجیتال، دولت هوشمند و فعالیت‌های پژوهشی و آموزشی باز است. رئیس سازمان فناوری اطلاعات ایران، در ادامه ضمن تشـــریح اهم پیشرفتهای ایران در حوزه زیرساخت‌های ارتباطاتی و فناوری اطلاعات، به نتایج ملموس توسعه این زیرساخت‌ها در تسهیل و تسریع در تحول دیجیتال و بهره‌مندی مردم از خدمات سکوهای بومی خدمات دیجیتال، کسب‌وکارهای نوپا، دولت هوشمند و پیام رسان‌ها نیز اشاره کرد. در ادامه وزیر تحول دیجیتال ژاپن، به تجربیات موفق دولت ژاپن در حوزه هوشمندسازی دولت و دولت الکترونیکی، توسعه ابر دولت و امکان مشارکت مردم در فرایند حکمرانی، مدل‌های موفق مشارکت دولت و بخش خصوصی ((ppp، به‌روش‌ها (best practice) در زمینه‌های تحول دیجیتال و هوشمندسازی اشاره و برای تبادل تجربیات این حوزه اعلام آمادگی کرد. در پایان، توسعه همکاری‌های بخش خصوصی طرفین به‌خصوص در حوزه‌های مرتبط با توسعه کسب‌وکارهای نوپا، برگزاری گارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی و تبادلات فناوری، مورد تأکید قرار گرفت.

امحاء و بازیافت لجن بیولوژیک نفتی با محصولی دانش بنیان

یکی از شـــرکت های عضو پارک فناوری پردیـــس، امحاء و بازیافت لجن بیولوژیک پالایشگاه نفت تهران را با محصولی دانش بنیان بر عهده گرفت.

به نقل از پارک فناوری پردیس، یکی از شرکت های عضو مرکز رشد فناوری نخبگان پارک فناوری پردیس، تولید بنزین و گاز سنتز از لجن بیولوژیک پالایشگاه نفت تهران با استفاده از سامانه زباله سوز بر پایه فناوری گازی سازی را بر عهده گرفت.

مسعود لطفی رئیس هیات مدیره این شرکت با اشاره به انعقاد قرارداد با پالایشگاه نفت تهران گفت: لجن بیولوژیکِ حاصل از تصفیه پساب های نفتی، در گذشته دفن می شد که این موضوع علاوه بر هزینه زیاد، موجب آلودگی محیط زیست نیز می‌شدوی افزود: طی قراردادی که این شرکت دانش‌بنیان با پالایشگاه نفت تهران امضا کردن است، امحاء و بازیافت لجن بیولوژیک این پالایشگاه با استفاده از دستگاه زباله سوز بر پایه فناوری گازی سازی در پالایشگاه نفت تهران صورت خواهد گرفت. محمد کیانی مدیرعامل شرکت نویان انرژی برد کیان قشم نیز گفت: این پروژه ملی با حمایت‌های معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و پارک فناوری پردیس به مدت یک سال منعقد شده است. وی افزود: دستگاه زباله سوز بر پایه فناوری گازی‌سازی که در این فرایند مورد استفاده قرار می گیرد، محصولی دانش بنیان بوده که علاوه بر بازیافت لجن بیولوژیک پالایشگاه نفت تهران، تولید بنزین و گاز نیز از این زباله ها خواهد داشت که علاوه بر رفع مشکلات زیستی ناشی از دفن این زباله، سودآوری و تولید انرژی نیز خواهد داشت.

امضای تفاهم‌نامه بین همراه اول و ستاد اتصال‌پذیری معاونت علمی

مرکز تحقیق‌وتوســـعه همراه اول و ستاد اتصال‌پذیری و ارتباطات معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست جمهوری تفاهم‌نامه همکاری منعقد کردند.

به نقل از اداره کل ارتباطات شرکت ارتباطات سیار ایران، تفاهم نامه همکاری بین مرکز تحقیق و توسعه همراه اول و ستاد توسعه فناوری های اتصال پذیری و ارتباطات معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان ریاست جمهوری منعقد شد. این تفاهم نامه با هدف همکاری در زمینه تحقیق و پژوهش، طراحی و توسعه فناوری ها و محصولات حوزه فناوری های اتصال پذیری و ارتباطات با تکیه بر توانمندی ها و ظرفیت های دو طرف و توانمندسازی زیست بوم این حوزه امضا شدبا توجه به ماموریت های مرکز تحقیق و توسعه همراه اول و ستاد توسعه فناوری های اتصال پذیری و ارتباطات در زمینه بومی سازی تجهیزات و سامانه های شبکه های مخابراتی، پژوهش و اکتساب فناوری های نوظهور و لبه تکنولوژی مخابراتی و فناوری اطلاعات و اجرای پایلوت و تست و ارزیابی فناوری ها، این تفاهم نامه در راستای تحقق ماموریت های مشترک طرفین منعقد شد. تعیین اولویت ها و شناسایی ظرفیت های بومی سازی سامانه ها و تجهیزات حوزه اتصال پذیری و ارتباطات، شناسایی و معرفی نیازمندی ها و ظرفیت های همراه اول برای توسعه فناوری ها و محصولات در موضوع تفاهم نامه، توسعه بازار برای محصولات مشترک توسعه داده شده در قالب هایی نظیر ایجاد کنسرسیوم، تضمین خرید، مشارکت استراتژیک، سرمایه گذاری مشترک، بازاریابی و بازارسازی ملی و بین المللی برای محصولات و فناوری های مشترک توسعه داده شده، برگزاری رویدادهای نوآوری و فناوری، اعطای گرنت و حمایت از پژوهش های دانشگاهی از مهمترین محورهای این تفاهم نامه عنوان شده است.

دستاورد دانش‌بنیان‌ها؛

تولید لباس تب نمای نوزادان برای اولین بار در ایران

یک شرکت دانش‌بنیان با استفاده از نانو رنگدانه‌های هوشمند، لباس‌های تب‌نمایی را تولید کرده است که در صورت بروز تب در کودکان تغییر رنگ می‌دهد.

به نقل از معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان ریاست جمهوری، زهرا بهروزی مدیر عامل یک شرکت دانش بنیان از تولید برند «بیرانو» در زمینه تولید و تکمیل منسوجات پیشرفته و نوآورانه خبرداد و بیان کرد: شرکت ما، هسته‌های جدیدی با استفاده از دانش روز با هدف هوشمندسازی منسوجات با بهره گیری از نانو تکنولوژی و بیوتکنولوژی «B+Iran+O» ایجاد کرد که حاصل آن معرفی منسوجات آنتی باکتریال، ترموکرومیک، آبگریز و سوپرجاذب است. این شرکت دارای ظرفیتی معادل یکصدهزار دوجین انواع منسوجات هوشمند در ســـال است. وی ادامه داد: تب، واکنش دفاعی بدن و علامت یک بیماری است و ممکن است به دلایل مختلف ایجاد شود در کودکان می‌تواند علامت بیماری مهمی باشد، بخصوص در مواردی که تب طول بکشد یا تکرار شود و در زمان معین تشخیص داده نشود منجر به اتفاقات خطرناک برای کودکان شده و سلامتی ایشان را به خطر بیندازد. بهروزی ضمن اشاره به اینکه این محصول نمونه مشابه داخلی نداشته است، افزود: با توجه به این که بچه‌ها قادر نیستند وضعیت جسمی خود را به خوبی توصیف کنند، شاید تشخیص تب داشتن یا نداشتن کودک، برای پدر و مادر کاری دشوار باشد؛ والدین می‌توانند به وسیله لباس کودک تب نما تب فرزند خود را بلافاصله تشخیص داده و بعد از آن برای درمان آن اقدام کنند. این کارشناس فناور تصریح کرد: رنگ لباس‌های تب نمای بیرانو هنگامی که دمای بدن کودک از ۳۷ درجه سانتیگراد بالاتر می‌رود، به آرامی تغییر رنگ می‌دهد و با افزایش دما به بالاتر از ۳۸ درجه سانتیگراد برسد، کاملا سفید می‌شود، پس از معالجه کودک و رفع خطر تغییر رنگ لباس به حالت اولیه به والدین نشان می‌دهد که شرایط کودک به حالت طبیعی برگشته است. مدیر عامل شرکت دانش بنیان فناوران هوشمند نساج با بیان اینکه پروژه لباس کودک تب نما از بطن یک ضرورت اجتماعی ایجاد شده است و دارای ۳ بعد اصلی، بعد فیزیکی، بعد فناوری نوین و بعد هوشمندی است؛ بیان کرد: در خصوص بعد فیزیکی لباس کودک تب نمای بیرانو باید گفت این لباس بافته شده از مرغوب‌ترین نوع نخ است، که منسوج استفاده شده در این لباس ۱۰۰ درصد نخ پنبه بوده و کاملاً از بدن و پوست حساس کودکان محافظت کرده و مانع از بروز حساسیت می‌شود همچنین در بعد فناوری نوین نیز تکنولوژی ترموکرومیکی به کار رفته، با استفاده از بهترین مواد اولیه تهیه گردیده که با تلاش شبانه‌روزی گروه تحقیق و توسعه (R&D) مجموعه بیرانو کاملاً بر روی منسوج تثبیت شده و با هیچ نوع شست وشویی ازبین نمی‌رود و در آخر بعد هوشمندی لباس تب‌نمای هوشمند بیرانو، شرایط محیط را حس کرده و خود را با آن سازگار می کند و قادر به انجام وظایف بر اساس یک طرح از پیش تعیین شده است. وی لباس‌های تب‌نما را از جمله منسوج هوشمند تولیدشده نام برد و یادآور شد: این منسوجات قادرند در دمای بالای ۳۷ درجه سانتی گراد تغییر رنگ دهند. این منسوجات در قالب لباس‌ها، جوراب و کلاه تولید شده‌اند و به راحتی دمای بالای بدن را نشان می‌دهند. مجری طرح با بیان اینکه این لباس برای کودکان تولید شده است، افزود: این لباس برای کودکانی که در دمای اتاق (۲۵ درجه سانتی گراد) هستند، پاسخ می‌دهد و در صورتی که کودک در کنار سیستم‌های حرارتی باشد، ممکن است پاسخ ندهد.

نیکی چه بدی داشت که یک بار نکردی؟!

ادامـــه از صفحه یک– مرحله‌ای که دیگر هیچ چیز کمکش نمی کند مگر اینکه او تا انتهای بدی و درندگی‌اش به پیش برود و بالعینه انتهای ویرانی همه‌چیز را ببیند! در همه صحنه‌های جنگ، حتی آنهایی که با زیباترین عناوینی چون «مقدس» و «آزادی‌بخش» همراه هستند شاهد سکوت محض زبان و تاخت و تاز بی‌وقفه غریزه ماقبل تربیت هستیم. در این گونه مواقع یاد این بیت می‌افتم که: با این تفاوت که به جای نیکی و بدی، در ذهنم کلمات خشونت و حرف زدن را می‌گذارم. بشر در طول تاریخ، بسیاری از همنوعانش را نابود کرده است و به خاطر آن هیچ بدی هم به دلش راه نداده تازه به انحای مختلف به خودش هم حق داده اما واقعا چرا در تمام این مدت حاضر نشده برای یک‌بار هم که شده از حرف زدن و گفت‌وگو کردن استفاده کند؟ این ضربتی عمل کردن به قصد محو دیگری و رسیدن به قدرت من برتر –که انگار در وجود هر آدمی تعبیه اســـت– برای چه اینقدر در وجود انسان دم‌دست‌تر، پرطرفدارتر و کارآتر است؟ چرا در هر تقابل با هر مخالفی، خشونت برای انسان، حالی دواسبه می‌آید؟ آن هم یک نه یک خشونت عادی، که یک خشونت کور که عاشق بوی خون و دود و مرگ است! در چنین حالتی، آن بخش الهیاتی آدم به کجا می‌رود که اینقدر با او غریبه می‌شود و اصلا چقدر اصالت دارد که اینقدر شکننده به نظر می‌رسد؟!